

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z wniosku W. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P.
o dalszą rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 czerwca 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 25 lipca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa (kasa Sądu Apelacyjnego w (...)) na rzecz radcy prawnego A. M. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 25 lipca 2018 r., oddalił apelację W. P. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 28 stycznia 2016 r., mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ([...] Oddział w P.) odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd drugiej instancji zauważył, że odwołujący się był badany przez sześciu lekarzy i żaden z nich nie stwierdził niezdolności do pracy. Niemniej Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe w kierunku ustalenia czy odwołujący się był

nadal niezdolny do pracy. W tym celu dopuścił dowód z opinii psychologa, kardiologa, ortopedy i psychiatry. W ocenie kardiologa, odwołujący się jest niezdolny do pracy od 29 października 2015 r. (kolejny napad migotania przedsionków). Pozostali biegli, po wyjaśnieniach, nie uznali odwołującego się za niezdolnego do pracy, który do dnia 30 listopada 2013 r. pobierał świadczenie rentowe. Natomiast stwierdzenie niezdolności do pracy po upływie 1,5 roku od wydania decyzji nie mogło doprowadzić do uznania stanowiska pozwanego za wadliwe (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2015 r., I UK 382/04, LEX nr 276245).

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył pełnomocnik odwołującego się, zaskarżając go w całości. Jednocześnie wniósł o jego uchylenie i przekazania sprawy Sądowi w celu zastosowania art. 477^{14a} § 4 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że jest ona oczywiście uzasadniona, bowiem Sąd Apelacyjny wadliwie przyjął, iż niezdolność do pracy odwołującego się od dnia 29 października 2015 r., stwierdzona opinią kardiologa, może stanowić podstawę złożenia nowego wniosku o rentę, podczas gdy winna prowadzić do uchylenia w ostateczności decyzji organu rentowego i umorzenia postępowania sądowego. Dodatkowo doszło do pominięcia dowodu z dokumentu (karta leczenia szpitalnego i karta lekarza rodzinnego), które to dokumenty powinny być skonfrontowane przez biegłego kardiologa.

Nadto w ocenie skarżącego, istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, to jest art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53, dalej ustawa emerytalna), a mianowicie czy za częściowo niezdolnego do pracy należy uznać wyłącznie osobę, która tracąc zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji zachowała jednak zdolność do prostych prac fizycznych, nie wymagających kwalifikacji, czy też utraciła również zdolność do prostych prac fizycznych bez specjalistycznych kwalifikacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie nie wykazano oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., bowiem nie doszło do elementarnych

naruszeń reguł procesowych. Zdaniem skarżącego, mamy do czynienia z naruszeniem art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtowało się jednolite pojmowanie wskazanego wyżej przepisu, to jest możliwe jest uchylenie decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania, jednak tylko wtedy, gdy zmiana w stanie zdrowia wnioskodawcy wpływająca na stwierdzenie jego niezdolności do pracy nastąpiła do chwili zamknięcia rozprawy przed sądem pierwszej instancji (art. 316 k.p.c.). Zatem nie można stosować art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. przez sąd drugiej instancji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 maja 2012 r., I UK 411/11, LEX nr 1214553). Sąd drugiej instancji nie stosuje art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., a jeżeli sąd pierwszej instancji nie uchylił decyzji organu rentowego i nie przekazał sprawy temu organowi do rozpoznania z powodu zgłoszenia na etapie postępowania odwoławczego „nowych okoliczności” dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy, to sąd drugiej instancji ma obowiązek dopuścić dowód z opinii nowego biegłego w celu ustalenia, czy ubezpieczony udowodnił istnienie niezdolności do pracy na dzień wydania zaskarżonej decyzji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2019 r., III UK 43/18, OSNP 2019 nr 10, poz. 123).

Z kolei w odniesieniu do pominięcia dowodu z dokumentów skarżący nie zidentyfikował jakiejkolwiek normy prawa procesowego z tym związanej. W postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy nie zastępuje profesjonalnego pełnomocnika i nie poszukuje takiej podstawy za niego. Tego uchybienia nie konwalidują podstawy kasacyjne, gdyż na obecnym etapie nie podlegają one badaniu. Niezależnie od tego w sprawie jednoznacznie ustalono (opinia biegłego) moment powstania niezdolności do pracy odwołującego się. Ten aspekt wiąże przy ocenie zakresu suponowanego uchybienia.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu

Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, LEX nr 1936726; z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2054493). Nadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia, ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, LEX nr 78670).

W odniesieniu do przesłanek otwierających drogę do świadczenia rentowego istnieje już ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego, które zakreśla ramy abstrakcyjnego osądu czy dana osoba, legitymująca się określonym pułapem kwalifikacji, jest zdolna do zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Zatem ważeniu podlega kryterium obiektywne, a nie subiektywne przekonanie danej osoby czy jest zdolna do pracy i w jakim zakresie.

Niezależnie od powyższego można podkreślić, że przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności, na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej należy uwzględniać między innymi możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcie innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Dokonując wykładni cytowanych przepisów Sąd Najwyższy (w wyrokach: z dnia 14 czerwca 2005 r., I UK 278/04, LEX nr 375618; z dnia 13 lipca 2005 r., I UK 366/04, LEX nr 989127) stwierdził między innymi, że według art. 12 ustawy emerytalnej nie decyduje biologiczny stan kalectwa lub choroby, nie mający wpływu na zdolność do pracy, lecz koniunkcja niezdolności do pracy z niezdolnością do przekwalifikowania się do innego zawodu. Pojęcie „niezdolność do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji” należy rozumieć jako rzeczywistą utratę zdolności do pracy lub znaczne jej ograniczenie, przy wzięciu pod uwagę możliwości i sprawności niezbędnych do dalszego zaangażowania w procesie pracy. Innymi słowy chodzi o zdolność, a więc możliwość wykonywania zatrudnienia, przy uwzględnieniu stopnia naruszenia sprawności organizmu, możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze

leczenia i rehabilitacji oraz celowości przekwalifikowania zawodowego ze względu na rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. W konsekwencji brak możliwości wykonywania dotychczasowej pracy nie jest zatem wystarczający do stwierdzenia częściowej niezdolności do pracy w sytuacji, gdy jest możliwe podjęcie innej pracy w swoim zawodzie, bez uprzedniego przekwalifikowania lub przy pozytywnym rokowaniu co do możliwości przekwalifikowania zawodowego. Mówiąc jeszcze inaczej, niezdolność do wykonywania pracy dotychczasowej jest warunkiem koniecznym ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ale nie jest warunkiem wystarczającym, jeżeli wiek, poziom wykształcenia i predyspozycje psychofizyczne usprawiedliwiają rokowanie, że mimo upośledzenia organizmu możliwe jest podjęcie innej pracy w tym samym zawodzie albo po przekwalifikowaniu zawodowym (por. także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 września 2008 r., I UK 31/08, LEX nr 785518 oraz z dnia 31 marca 2009 r., II UK 264/08, LEX nr 707880).

Także użyte w art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej pojęcie „poziomu posiadanych kwalifikacji” było już wielokrotnie przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego, który dla przykładu w wyroku z dnia 15 listopada 2007 r., I UK 154/07 (LEX nr 863929) wyjaśnił, że utrata zdolności wykonywania pracy zgodnej z kwalifikacjami oznacza niezdolność do wykonywania pracy, do której pracownik ma kwalifikacje mimo zachowania zdolności do wykonywania pracy nie wymagającej takich kwalifikacji. Zwrot „pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji”, nie jest równoznaczny z pracą na dotychczasowym stanowisku. Przeciwwskazania zdrowotne do pracy na ostatnio zajmowanym stanowisku nie są więc podstawą do uznania osoby ubiegającej się o rentę za niezdolną do pracy, jeżeli pracę zgodną z kwalifikacjami może wykonywać bez ograniczeń na innych stanowiskach pracy.

Suma powyższych uwag obliguje do odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej odwołującemu się w postępowaniu kasacyjnym, orzeczono w myśl art. 22³ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 75) w związku z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów

nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r., SK 66/19 (Dz.U. z 2020 r., poz. 769).